

30.5.2025

Mäntsälän kunta
Sivistyslautakunta
Heikinkuja 4, 04600 MÄNTSÄLÄ
kirjaamo@mantsala.fi

Mäntsälän kunnan Sivistyslautakunnalle

Muutosesitys ja hakemus esiopetuksen oppilaaksioton perusteista poikkeamiseksi

Hakija Mäntsälän Englanninkielisen Montessorileikkikoulun kannatusyhdistys ry
(Y-tunnus: 1089494-1)
(jäljempänä ”Montessorileikkikoulu”)
Lukkarinpolku 2 A, 04600 MÄNTSÄLÄ
susanna.seppala@montessoriplayschool.fi
pauliina.vuorinen@edu.mantsala.fi

Sivistyslautakunnan toimivalta

Sivistyslautakunta on toimivaltainen asiassa, koska päätösvalta esiopetuksen järjestämispaikkojen perusteista kuuluu Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen toimintasäännön (18.2.2025) mukaan sille¹; koska se on päätöksellään vahvistanut yleiset Mäntsälän esiopetuksen oppilaaksioton perusteet (1.8.2022), joita tässä hakemuksessa esitettävät muutokset sekä toissijaisesti haettava poikkeus ja hyväksyminen koskevat ²; eivätkä tässä hakemuksessa esitettäviä poikkeamia rajoita lainsäädäntö tai sen nojalla annetut, Sivistyslautakuntaa ylemmän instanssin määräykset.

1 Muutosesitys ja (toissijainen) hakemus

Montessorileikkikoulu esittää, että

1. Mäntsälän kunta muuttaa esiopetuksen oppilaaksioton perusteita (1.8.2022) siten, että kunta hyväksyy yksityisen päiväkodin esiopetuksen tuottajaksi sillä edellytyksellä, että päiväkotit sitoutuu muodostamaan esiopetusryhmän yhdistettynä siten, että esiopetusryhmän koko on vähintään seitsemän (7) lasta ja ryhmässä on vähintään kolme (3) esiopetusikäistä lasta.

Toissijaisesti, ellei kohtaa 1 hyväksytä, Montessorileikkikoulu hakee

¹ Mäntsälän kunta, Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen toimintasääntö 18.2.2025.

² Mäntsälän kunta, Mäntsälän esiopetuksen oppilaaksioton perusteet 1.8.2022.

30.5.2025

2. poikkeusta lukuvuodeksi 1.8.2025–31.5.2026 Mäntsälän esiopetuksen oppilaaksioton perusteista 1.8.2022 siten, että Montessorileikkikoulu hyväksytään esiopetuksen tuottajaksi sillä edellytyksellä, että Montessorileikkikoulu sitoutuu muodostamaan esiopetusryhmän yhdistettynä siten, että esiopetusryhmän koko on vähintään seitsemän (7) lasta ja ryhmässä on vähintään neljä (4) esiopetusikäistä lasta.

Tässä tarkoitettut ryhmien yhdistämiset voitaisiin toteuttaa myös niin, että osa esikouluikää nuoremmista päiväkodin lapsista vierailee esiopetuksessa päiväkodin päättäminä ajanjaksoina siten, että esiopetuksen ryhmäkoko pysyy jatkuvasti vähintään seitsemässä lapsessa.

2 Perusteet

2.1 Lähtökohdat ja lainsäädännöllinen perusta

Lainsäädäntö ei täsmennä esiopetuksen vähimmäisryhmäkokoja tai yksikössä olevien esiopetusikäisten vähimmäismäärää. Päiväkodissa järjestettävän esiopetuksen ryhmäkokoon sovelletaan perusopetuslain 1.2 §:n viittauksen ja varhaiskasvatuslain 1.6 §:n mukaan varhaiskasvatuslain säännöksiä: 34 §:n mukaan ryhmät tulee muodostaa ”siten, että varhaiskasvatukselle säädetyt tavoitteet voidaan saavuttaa”. Nämä tavoitteet listataan lain 3 §:ssa, jonka 5)-kohdan mukaan yhtenä varhaiskasvatuksen tavoitteista on ”*turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä*”.

Vähimmäismäärän tai vähimmäisryhmäkoon sijaan varhaiskasvatuslain 35 §:ssä ja sen nojalla annetussa Valtioneuvoston asetuksessa varhaiskasvatuksesta (753/2018) on säädetty pikemminkin päinvastaisesta rajauksesta: *ryhmille on säädetty enimmäiskoot* määrittämällä kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olevien henkilöiden vähimmäismäärät suhteessa lasten määrään, ikään ja varhaiskasvatuksessa viettämään aikaan.

Opetushallituksen valtakunnallisen määräyksen ”Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014” mukaan esiopetuksen tavoitteena on ”että kunkin lapsen *oppimisen polku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen* ja edelleen perusopetukseen *jatkuu joustavasti lapsen tarpeista lähtevänä*.” Määräyksessä todetaan, että onnistunut siirtyminen varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ”edistää lasten turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia sekä heidän kehitys- ja oppimisedellytyksiään”, ja painotetaan yhteistyötä siirtymävaiheissa ja huoltajilta saadun palautteen ottamista huomioon. Vähimmäisryhmäkoosta tai yksikön esiopetusikäisten vähimmäismäärästä ei todeta mitään, vaan sen sijaan painotetaan lapsen tarpeista lähtevää joustavuutta, jatkuvuutta

30.5.2025

ja oppimisedellytyksien turvaamista.³

Mäntsälän kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2023, joka on annettu yllä mainitun Opetushallituksen määräyksen pohjalta, määrittää esiopetuksen lähtökohdaksi Opetushallituksen Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 tavoitteet sekä lapsen yksilölliset kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytykset. Ainoa maininta esiopetusryhmän koosta koskee esiopetuksen työtapojen valintaa (opetusryhmän koko vaikuttaa työtapojen valintaan). Minkäänlaisia vähimmäismääriä ei aseteta.⁴

Perusopetuslain mukaisena yleisenä tavoitteena esiopetuksessa on ”osana varhaiskasvatusta *parantaa lasten oppimisedellytyksiä*”. Sekä perusopetuslain että varhaiskasvatustuksen mukaan opetuksen ja kasvatuksen suunnittelussa ja järjestämisessä on *ensisijaisesti huomioitava lapsen etu*. Mahdollisimman pysyvien vuorovaikutussuhteiden turvaamista lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä voidaankin pitää yhtenä näiden pääperiaatteiden konkretisointina ja täsmennyksenä.

Näin ollen lainsäädännössä ja sen nojalla annetuissa määräyksissä on katsottu tärkeämmäksi tavoite turvata mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä kuin asettaa jokin vähimmäiskoko esiopetusryhmälle tai edes vertaisryhmälle, puhumattakaan vähimmäismäärästä yksikössä oleville esiopetusikäisille lapsille. *Esiopetusvaiheessa tätä tavoitetta ei voi saavuttaa muutoin kuin turvaamalla aiemmin varhaiskasvatuspaikkana toimineen päiväkodin säilyminen esiopetuksen antajana.*

2.2 Yleisen esiopetusryhmän vähimmäiskoon pienentämisen perusteet (muutosesitys 1)

2.2.1 Esiopetusikäisten vähimmäismäärä ja vuorovaikutussuhteiden turvaaminen

Mäntsälän esiopetuksen oppilaaksioton perusteiden (1.8.2022) mukaan kunta hyväksyy yksityisen päiväkodin esiopetuksen tuottajaksi, jos yksikössä on vähintään 5 esiopetusikäistä lasta. Tätä ehtoa sovelletaan sikäli ankarasti, että sen on käytännössä tulkittu tarkoittavan, että yksityistä päiväkotia, jossa on alle 5 esiopetusikäistä lasta, ei hyväksytä esiopetuksen tuottajaksi. Kategorisesti esiopetusikäisten määrään sidottu raja on sääntelynä tarpeetoman jäykkää ja vanhahtavaa. Se ei mahdollista yksittäistapauksittain tarvittavaa joustavuutta.

Yksittäistapauksissa tiukka raja johtaa jopa varhaiskasvatustuksen tavoitteiden vastaisiin seurauksiin: Jos yksityisessä päiväkodissa varhaiskasvatusta

³ Opetushallitus, Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 (versio 24.02.2025).

⁴ Mäntsälän kunta, Mäntsälän kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2023.

30.5.2025

saava lapsi on siirtymässä esiopetukseen ja kyseisessä päiväkodissa suunniteltuun esiopetukseen on ilmoitettu lapsia yksikin vähemmän kuin viisi, päiväkotia ei tällöin hyväksytä esiopetuksen tuottajaksi, ja lapsi joutuu vaihtamaan toiseen päiväkotiin. Tällöin varhaiskasvatuslaissa tavoitteeksi asetetut pysyvät vuorovaikutussuhteet lapsen ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä katkeavat.

Jotta mainittu varhaiskasvatuslain tavoite voitaisiin saavuttaa, viiden yksikössä olevan esiopetusikäisen lapsen vähimmäismäärän tulisi joustaa. Tällöin lapsi voisi siirtyä esiopetukseen tutussa päiväkodissa ja välttää oppimisedellytyksiin haitallisesti vaikuttavan vuorovaikutussuhteiden katkeamisen ja ympäristönvaihdon. Tällöin Opetushallituksen määräyksessä painotettu lapsen tarpeista lähtevää joustavuus toteutuisi. Vähimmäismäärästä joustaminen olisi perusteltua ainakin niissä tilanteissa, joissa vertaisoppiminen voidaan taata esiopetusikäisten lasten pienestä määrästä huolimatta.

2.2.2 Yksityisten toimijoiden tarpeellisuus ja mahdollisuudet tuottaa palveluita

Varhaiskasvatuksen ikäluokkien koot voivat vaihdella alueittain ja lukukausittain suurestikin. Yhtäältä lapsimäärään on todettu olevan vähenemässä ja toisaalta kunnallisen varhaiskasvatuksen paikkojen on jo todettu olevan täynnä.⁵ Tällaisen tilanteen hallinta edellyttää varhaiskasvatukselta suurta joustavuutta.

Yksityisten toimijoiden on mahdollista tuoda järjestelmään siinä tarvittavaa joustoa. Tämä kuitenkin edellyttää, että niiden toimintaedellytykset saadaan turvattua sellaisten lukuvuosien yli, jolloin niille tuleva lapsimäärä on tavalista pienempi. Tämä on jo aiemmassakin Mäntsälän Sivistyslautakunnan päätöksenteossa tunnistettu riski.⁶

Esiopetuksen osalta riskiä olisi mahdollista hallita joustamalla tarpeettoman jäykästä viiden esiopetusikäisen lapsen rajauksesta. Tällöin päiväkotia, jossa on esiopetusikäisiä lapsia lähes viisi mutta ei aivan, voisi jatkaa esiopetuksen tuottajana myös ne lukuvuodet, jolloin esiopetusikäisiä lapsia on nyt vaadittua vähemmän mutta kuitenkin joustavammalla sääntelyllä määritetty riittävä määrä. Esiopetusryhmän riittävän suuri koko saavutettaisiin esimerkiksi tässä muutosesityksessä esitetyllä vähintään kolmella (3)

⁵ Tilastokeskuksen Väestöennusteen (2024: Väestö iän ja sukupuolen mukaan alueittain, 2024-2045) mukaan 0–6-vuotiaiden lasten määrä Mäntsälässä vähenee vuoden 2024 1360:stä vuoden 2028 1292:een alkaen sen jälkeen taas hitaasti nousta.

Esimerkiksi Sivistyslautakunnan päätöksessä 29.04.2025 § 38 (242/12.07.05/2025) on tunnistettu yhtenä riskeistä, että kunnallisen varhaiskasvatuksen paikat ovat olleet jo täynnä.

⁶ Sivistyslautakunnan päätös 29.04.2025 § 38 (242/12.07.05/2025).

30.5.2025

esiopetusikäisellä lapsella, kun päiväkodin lisäksi sitoutuisi muodostaman esiopetusryhmän siten, että yhdistetyn ryhmän koko olisi seitsemän (7) lasta. Tällöin päiväkotia säilyttäisi myös paremmin valmiutensa tuottaa esiopetusta seuraavina lukuvuosina, kun esiopetusikäisiä on taas enemmän.

2.2.3 Lapsen etu ja vertaisoppimisen varmistaminen

Joustavuus yksikössä olevien esiopetusikäisten vähimmäismäärästä mahdollistaisi sen, että suuremmalla osalla lapsia siihenastinen päiväkotia säilyisi esiopetuspaikkana, eikä heidän tarvitsisi pelkästään esiopetusvuodeksi siirtyä uuteen paikkaan siirtyäkseen peruskoulun alkaessa jälleen uuteen. Siirtymät aiheuttavat sekä stressiä että oppimisvaikeuksia. Siksi niiden välttäminen olisi lapsen edun kannalta paras ratkaisu. Tätä puoltavat myös Opetushallituksen määräyksen edellyttämät lapsen tarpeista lähtevä joustavuus, jatkuvuus ja oppimisedellytysten turvaaminen.

Esiopetuksessa vaadittava vertaisoppiminen on mahdollista varmistaa yhdistämällä esiopetusryhmään vuotta nuorempia ”viskareita” siten, että nämä pääsisivät kiertävillä vuoroilla tutustumaan esiopetukseen lyhyehköinä jaksoina. Tällöin esiopetusryhmän kokoa voidaan joustavasti säätää vertaisoppimisen kannalta juuri sopivaksi, ja toisaalta myös vuotta nuorempien lasten siirtymisestä varsinaiseen esiopetukseen tulisi sujuvampaa tutustumisjaksoilla saatujen kokemusten ansiosta.⁷

2.3 Montessorileikkikoulua koskevan poikkeuksen perusteet (hakemus 2)

2.3.1 Yleisten muutosesityksen 1 perusteiden soveltuvuus

Kaikki kohdassa 2.2 esitetyt muutosesityksen 1 perusteet soveltuvat myös Montessorileikkikoulun järjestämään esiopetukseen.

2.3.2 Montessorileikkikoulun esiopetuksen ryhmäkoko

Tänä keväänä päättyvän lukuvuoden esiopetusryhmä Montessorileikkikoulussa on ollut kooltaan 12 esiopetusikäistä lasta. Nämä mäntsäläläiset perheet ovat valinneet montessoripedagogiikan, koska se tarjoaa lapselle hyvän oppimisympäristön ja hyvät oppimisedellytykset. Montessorileikkikoulun 1.8.2025 alkavaan esiopetukseen on tämän hakemuksen jättämisen hetkellä kuitenkin ilmoittautunut vain neljä esiopetusikäistä lasta. Tämä osoittaa lapsimäärien huomattavan vuotuisen vaihtelun.

Jos Montessorileikkikoulu hyväksytään 1.8.2025 alkavana lukuvuonna esio-

⁷ Sivistyslautakunta on aiemmassa päätöksessään 24.9.2024 § 79 (575/12.01.00.00/2024) hyväksynyt kunnallisten päiväkotien esiopetusryhmien vähimmäiskoon laskemisen seitsemästä viiteen juuri tällaisen järjestelyn mahdollistamana.

30.5.2025

petuksen tuottajaksi, kyseiset neljä lasta voivat siirtyä esiopetukseen tutussa päiväkodissa. Tällöin vuorovaikutussuhteet lasten varhaiskasvatushenkilöstön ja välillä säilyvät, mikä olisi sekä varhaiskasvatuslain tavoitteiden että lasten edun mukaista. Myös Opetushallituksen määräyksen edellyttämät lapsen tarpeista lähtevä joustavuus, jatkuvuus ja oppimisedellytyksien turvaaminen toteutuisivat.

2.3.3 Montessoripedagogiikka esiopetuksessa

Lasten ohjaus Montessorileikkikoulussa on varhaiskasvatuksen alusta alkaen esikoulumaisempaa kuin tavanomaisemmissa päiväkodeissa. Montessoripedagogiikka ja -välineistö on suunniteltu jäsennellysti siten, että niitä käyttämällä voidaan leikin keinoin opettaa lasta taidollisesti niin pitkälle kuin hän on valmis etenemään. Kun pieni lapsi näkee toisten lasten tekevän erilaisia luku-, kirjoitus- tai matematiikkapuuhia, hän motivoituu herkästi tekemään niitä itsekin ja kokee ne hauskoina.

Jo 2–5-vuotiaat voivat valita hyllyistä välineistöä, jonka avulla pystytään konkreettisiin esimerkeihin ja harjoitteihin opettamaan asteittain etenevästi kielellisiä ja matemaattisia taitoja (mm. sanavarastoa suomeksi ja englanniksi, äänne- ja kirjainharjoitteet, välimerkit, kielioppitehtävät, yksilölliset projektit, yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut, desimaalijärjestelmä, kymmenylitykset ja suuret luvut).

Jos lapsella on innostus ja halu oppia äänteitä tai kirjaimia, hänen ei motorisesti tarvitse osata käyttää kynää, vaan hän voi kirjoittaa sanoja tai lauseita erityisten irtokirjainten avulla. Välineistön avulla voidaan tukea myös suomea vieraana kielenä opettelevia lapsia.

Hyvin jäsennellyn ympäristön sekä vahvan pedagogisen välineistön avulla pystytään tukemaan myös niitä lapsia, joilla on oppimiseen liittyviä haasteita. Moni lapsi on esimerkiksi oppimisvaikeuksista tai käytöksen haasteista huolimatta pystynyt oppimaan lukemaan ja laskemaan Montessorileikkikoulussa. Tällöin he ovat koulun aloituksen yhteydessä voineet suunnata voimavaransa muuhun kuin näiden taitojen oppimiseen.

Montessoripedagogiikan erityisvahvuus on lapsilähtöisyys. Se luo yhtäältä virikkeellisen oppimisympäristön myös muita edistyneemmille lapsille sekä toisaalta tarjoaa tukea sitä tarvitseville, huomioi yksilöllisyyden mutta vaalii yhteisöllisyyttä. Montessorileikkikoululla onkin pienestä esiopetuksen ryhmäkoosta huolimatta huomattavasti tavallista päiväkotia paremmat edellytykset mahdollistaa sekä vertaisoppiminen että viskarien esiopetusjaksot.

Montessorileikkikoululla on erittäin hyviä kokemuksia esiopetusikäisten

30.5.2025

ja viskarien yhteisryhmästä: toiminta täyttää sekä esiopetussuunnitelman tavoitteet että vastaa lasten tarpeeseen saada leikkiä. Esiopetusryhmässä viskarit ovat usein hyvin aktiivisia ja pyytävät lisähaasteita ja tehtäviä. Välineistöä on tarjolla, joten niin eskarit kuin viskaritkin voivat edetä niin pitkälle kuin ovat valmiita.

Montessorileikkikoulu on pieni päiväkotit, ja se on myös etu, sillä varhaiskasvattajat tuntevat lapset ja heidän taitonsa hyvin, pystyvät ohjamaan eteenpäin ja tukemaan tarvittaessa. Montessorileikkikoulussa esiopetus ja viskariryhmän yhdistäminen on osoittautunut lasten kannalta erittäin hyväksi ratkaisuksi.

Toisensa tuntevat eskarit ja viskarit toimivat tutussa ja turvallisessa ympäristössä tuttujen, välittävien ja turvallisten aikuisten kanssa. Lasten taidot sekä itsetunto oppijana kasvavat innostavassa oppimisympäristössä. Viskarit odottavat yleensä kovasti omaa esiopetusvuottaan, ja siirtymästä tulee sujuva esiopetuksesta saatujen kokemusten ansiosta. Eskareiden ja viskareiden oppimismotivaatio on korkealla, sillä montessoriympäristössä heillä on runsaasti mahdollisuuksia vaikuttaa omaan tekemiseensä ja aikuisella on aikaa opettaa, seurata, kuunnella, ohjata ja tukea.

2.3.4 Lapsen etu ja huoltajien näkemykset

Myös Montessorileikkikoulun esiopetukseen ilmoitettujen lasten huoltajat ovat halunneet ilmaista näkemyksensä Montessorileikkikoulussa saatavan ohjauksen ja esiopetuksen tärkeydestä ja kertoa omat havaintonsa ja kokemuksensa saaduista hyödyistä. Toimitamme nämä lausunnot lautakunnalle tämän asiakirjan liitteinä. Pyydämme huomioimaan, että toimitettavat lausunnot ovat lain viranomaisen toiminnan julkisuudesta 24 §:n nojalla salassa pidettäviä asiakirjoja ja ne toimitetaan vain tämän asian valmistelua ja Sivistyslautakunnassa käsittelyä varten.

Lausunnoissa toistuvat kohdassa 2.3.3 mainitut asiat. Yhtäältä osa vanhemmista on havainnut Montessorileikkikoulun antaneen virikkeitä ja laajentaneen oppimisedellytyksiä poikkeuksellisen edistyneelle lapselle, edistyneen lapsen luontaista uteliaisuutta, oppimismotivaatiota ja itsenäistä toimijuutta.^{8 9} Toisaalta osa vanhemmista on havainnut Montessorileikkikoulun auttaneen suuntaamaan vilkkaan lapsensa suuren energian positiiviseen kehitykseen.¹⁰ Näiden lasten huoltajat vetoavat kuntaan, jotta lapset pääsisivät esiopetusvuonnaan keskittymään oppimiseen sen sijaan, että oppiminen jäisi

⁸ Liite 1: Väisänen ja Tuisku, Huoltajien kuuleminen 23.5.2025.

⁹ Liite 2: Mäkinen ja Mäkinen, Huoltajien kuuleminen 26.5.2025.

¹⁰ Liite 3: Kari ja Kiviniemi, Huoltajien kuuleminen 26.5.2025.

30.5.2025

toistuvasti uuteen totuttelun ja sopeutumisen varjoon.¹¹

Erityisesti ryhmäkokoon liittyvänä asiana lausunnoista käy ilmi, että *useat huoltajat kokevat pienen ryhmäkoon eduksi ja nimenomaisesti toivovat sitä*. Se luo lapselle turvallisen ilmapiirin ja antaa mahdollisuudet yksilölliseen tukeen.^{12 13 14} Tästäkin syystä olisi tärkeää, että tällainen vaihtoehto Mäntsälän kunnassa säilyisi.

Montessorileikkikoulu monipuolistaa kunnan esiopetustarjontaa tavalla, jota kunnan asukkaat pitävät tärkeänä ja ainutlaatuisena.

Mäntsälässä 30.5.2025

Pauliina Vuorinen
puheenjohtaja
Mäntsälän Englanninkielisen
Montessorileikkikoulun
kannatusyhdistys ry

Liitteet

Liite 1: Väisänen ja Tuisku, Huoltajien kuuleminen 23.5.2025.

Liite 2: Mäkinen ja Mäkinen, Huoltajien kuuleminen 26.5.2025.

Liite 3: Kari ja Kiviniemi, Huoltajien kuuleminen 26.5.2025.

Liite 4: Ranta, Huoltajien kuuleminen 27.5.2025.

Liite 5: Syrenius, Huoltajien kuuleminen 27.5.2025.

¹¹ Liite 3: Kari ja Kiviniemi, Huoltajien kuuleminen 26.5.2025.

¹² Liite 1: Väisänen ja Tuisku, Huoltajien kuuleminen 23.5.2025.

¹³ Liite 4: Ranta, Huoltajien kuuleminen 27.5.2025.

¹⁴ Liite 5: Syrenius, Huoltajien kuuleminen 27.5.2025.